

Cestovní zpráva

Certifikovaný kurz Data Steward Vídeň, Rakousko 16. 10. – 20. 10. 2023

Účastnice:

Karolina Podloucká, odd. 82 Centrum repozitářů a správy metadat

Říjen 2023

Spolufinancováno
Evropskou unií

Účel cesty

Účelem cesty byla účast na Data Steward kurzu, pořádaném Vídeňskou univerzitou. Již druhým rokem organizuje postgraduální centrum Vídeňské univerzity placený certifikovaný kurz zaměřený na problematiku data stewardů (správců dat) a souvisejících témat. Jeho cílem je připravit stávající a nové zaměstnance na roli datových stewardů. Kurz je určen zejména pro vědecké pracovníky, doktorandy a zaměstnance podpory výzkumu (knihovníci, IT pracovníci, aj.). Výuka je vedena v anglickém jazyce (min. znalost B2) a požadavky na přijetí jsou buď ukončené vysokoškolské vzdělání nebo několik let odpovídající praxe. Kurz je dvousemestrální (říjen 2023 – červen 2024) a je rozdělen na 5 modulů:

Modul 1: Basics of Research Data Management and Open Science

Modul 2: Basics of IT and Data Science online

Modul 3: FAIR Research Data in the Life Cycle

Modul 4: Research Data Management Support

Modul 5: Data Stewardship in Practice - Project Work

Modul 1 trvá týden a probíhá fyzicky na Vídeňské univerzitě. Zbytek kurzu probíhá online a koná se zpravidla 1x měsíčně, vždy ve čtvrtek a v pátek. Každý modul je zakončen zkouškou (vypracování eseje, rozhovor, písemný test, aj). Pro splnění kurzu je nutné získat dostatek bodů z každé zkoušky a zakončen je závěrečným projektem, kterému je věnován Modul 5. Jedná se o vypracování projektu/produktu, který by měl reflektovat praktické využití vědomostí získaných během kurzu (např. nástroj na podporu Open Science a Data managementu, vypracování interních pravidel k Open Science, aj.).

Časový průběh cesty

neděle 15. října: odjezd vlakem z Prahy, příjezd do Vídně (16:49)

pondělí 16. – pátek 20. října: účast na Data Steward kurzu

pátek 20. října: odjezd vlakem z Vídně, příjezd do Prahy 19:11

Průběh navštívené akce/jednání

Modul 1 se odehrával fyzicky na Vídeňské univerzitě a trval celý týden. Níže je k dispozici program jednotlivých přednášek. Celkem má kurz 27 účastníků (převážně doktorandů) z různých zemí. Majoritně je zastoupena Evropa, převážně Německo a Rakousko, dále severské země, několik účastníků je z Polska, Francie, Itálie a Irska. Jeden z USA a z Asie.

Přednášky probíhaly každý den v dopoledních a odpoledních blocích. Mezi přednášejícími byli profesionálové v daném oboru, kteří přednášejí na Vídeňské univerzitě a jedna přednášející

z nizozemského institutu DANS. Každá z přednášek zahrnovala teoretický úvod a následnou diskusi na dané téma, interaktivní cvičení, prohlubování zkušeností a vypracování úkolů v hodině.

Date	Time	Session
16.10.	10 am - 12 pm	Welcome and Basics
	1.15 - 4.30 pm	1.1 Introduction to Research Data Management and Open Science
17.10.	9 am - 12.15 pm	1.1 Introduction to Research Data Management and Open Science
	1.15 - 4.30 pm	1.2 Role of Data Stewards at Research Institutions
18.10.	9 - 12.15 pm	1.3 Legal Framework of Research Data Management and Open Science
	1.45 - 4.30 pm	1.3 Legal Framework of Research Data Management and Open Science
19.10.	9 am - 12.15 pm	1.4 Responsible Research Practices: Ethics and Integrity
	1.15 - 2.45 pm	1.4 Responsible Research Practices: Ethics and Integrity
20.10.	9 am - 12.30 pm	1.5 Financing Models, Cost Estimation and Budgeting

Vybrané přednášky se zásadním významem pro NTK a její činnost

1.1 Introduction to Research Data Management and Open Science

Přednáška se věnovala zejména úvodu do Open Science, definici různých hnutí jako Open Access, Open Data, Open Peer Review, Citizen Science, Open educational resources, aj. a definici role datových stewardů v celém procesu (sběr dat, ukládání, dlouhodobá archivace). Byly zmíněny FAIR principy, re3data, COAR, Core Trust Seal certifikace, EOSC portál, persistentní identifikátory a licence Creative Commons. Ve druhé části byla probírána problematika Responsible Conduct of Research – etické kodexy a institucionální x individuální zodpovědnost ve výzkumu. Na této přednášce jsem se také seznámil s některými užitečnými nástroji pro podporu Open Science, např. [FAIR Aware](#), [FAIR assessment](#) nebo [EOSC Observatory](#).

1.2 Role of Data Stewards at Research Institutions

Tato přednáška definovala roli, kompetence a organizační modely práce data stewardů. Záleží na velikosti, potřebách a možnostech instituce, nicméně za tři základní modely se dá považovat institucionální úroveň, fakultní úroveň a podpora na úrovni výzkumného týmu.

1.3 Legal Framework of Research Data Management and Open Science

Přednáška zabývající se právním rámcem RDM a OS. Probírána byla problematika ochrany dat na evropské úrovni, jaký typ dat je chráněn prostřednictvím GDPR, rozdíl mezi anonymizací a pseudonymizací dat nebo jakým způsobem může data steward pomoci výzkumníkům v právních záležitostech. Vždy záleží na kontextu, zda můžeme data považovat za osobní či ne. Probírána byla také problematika udělení informovaného souhlasu. Na závěr proběhlo interaktivní cvičení, kde z každé skupiny byli vybráni dva adepti. Jeden do role PhD studenta, který chce pro svůj výzkum sbírat konkrétní data a druhý do role data stewarda a vedli společně diskusi na téma, zda a jaká data může sbírat, jak s nimi nakládat podle etického hlediska a v souladu s GDPR, zda je nutná anonymizace, apod.

1.4 Responsible Research Practices: Ethics and Integrity

Tato přednáška se zabývala propojením výzkumné etiky a integrity. Hovořili jsme o různých příkladech z praxe, jak důležité je ve výzkumu dodržovat pravidla a etický kodex. Probírali se příklady vědeckého pochybení (např. plagiátorství nebo falsifikace dat). Byla představena organizace *The Austrian Agency for Research Integrity* a Evropský kodex chování pro integritu výzkumu (*The European Code of Conduct for Research Integrity*), který slouží evropské výzkumné komunitě jako rámec pro samoregulaci napříč všemi vědeckými obory, pro všechna výzkumná prostředí.

1.5 Financing Models, Cost Estimation and Budgeting

Poslední přednáška byla zaměřena na finanční rozvahy a aspekty, které je nutné brát v úvahu při plánování, např. při přípravě nové platformy na ukládání dat, archivu nebo úložiště. Hovořilo se o důležitosti IT bezpečnosti a nutnosti vysvětlovat uživatelům/vědcům, že platforma, kam data ukládají, je bezpečná. Například, že existují různé druhy certifikací.

Závěry/shrnutí

V České Republice je pozice data stewardů stále poměrně nové téma, i když s rychlým rozvojem. Absolvování tohoto kurzu pomůže zlepšit služby zaměřené na podporu správy výzkumných dat, které NTK poskytuje české výzkumné a akademické obci, případně umožní jejich záběr rozšířit. Tento kurz přináší mnoho nových poznatků ke zmíněné problematice, stejně tak jako tréninkové materiály a nástroje, díky kterým můžeme efektivněji pomáhat rozvíjet otevřenou vědu v prostředí českého výzkumu a podporovat nově vznikající komunitu data stewardů. Znalosti z kurzu, sdílené

s ostatními kolegy z Centra repozitářů a správy metadat, také přispějí k prohloubení znalostí kolegů a tím celkovému zlepšení poskytování metodické podpory pro práci s metadaty výzkumných dat.

Druhým, neméně důležitým aspektem, je mezinárodní komunita. Vzhledem k faktu, že kurzu se účastní doktorandi a knihovníci z celého světa (z nichž někteří již pracují na pozici data stewardů), je důležité čerpat jejich znalosti a zkušenosti a do budoucna udržovat tuto mezinárodní komunitu a vztahy k vzájemné výměně informací v dané tématice.

Dokumentace

Web Data Steward kurzu: <https://www.postgraduatecenter.at/en/programs/communication-media/data-steward/>